

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ НЛП ЯК ЗАСОБУ СОЦІАЛЬНОГО ВПЛИВУ ТА МАНІПУЛЯЦІЇ В ІНШОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Олена ПОЛІЩУК

*здобувачка освіти першого(бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету іноземної філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

Науковий керівник:

Оксана РОГАЧ

*кандидат філологічних наук, професор кафедри прикладної лінгвістики
Волинського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк*

У сучасному інформаційному просторі лінгвістичний дискурс перестає бути лише засобом обміну інформацією, перетворюючись на потужний інструмент стратегічного впливу. Нейролінгвістичне програмування (НЛП), що виникло на стику лінгвістики, психології та кібернетики, пропонує специфічний набір мовних технологій, здатних модифікувати когнітивні установки реципієнта. Актуальність теми зумовлена необхідністю критичного аналізу та розпізнавання маніпулятивних лінгвотехнологій у політичному, рекламному та бізнес-дискурсах, де методи переконання часто межують із прихованою деструктивною маніпуляцією.

НЛП як лінгвістична модель базується на припущенні, що мова відображає внутрішні репрезентативні системи людини. Ключовою для нашого аналізу є «Мілтон-модель» – сукупність лінгвістичних патернів, що використовують навмисну неочевидність та граматичну невизначеність для обходу критичного фільтру свідомості [5; 6]. На відміну від прямого переконання, де аргументація є прозорою, НЛП-дискурс використовує сугестивні конструкції, що апелюють до підсвідомих асоціацій [2, с.220].

Процес маніпуляції в НЛП часто розпочинається з використання механізмів вилучення, узагальнення та спотворення інформації. Використання кванторів спільності (напр. *all, every, never*) та модальних операторів необхідності створює ілюзію безальтернативності запропонованої тези [1, с. 98]. У політичному дискурсі це дозволяє формувати жорсткі соціальні дихотомії, маніпулюючи колективною ідентичністю.

Одним із найбільш ефективних засобів соціального впливу є пресупозиція – мовна конструкція, у якій маніпулятивне твердження

подається як вже доведений факт, що не потребує обговорення. Наприклад, запитання «*Чи усвідомлюєте ви важливість наших реформ?*» містить пресупозицію про те, що реформи є апріорі важливими. Реципієнт, фокусуючись на відповіді («так» чи «ні»), автоматично приймає приховане твердження [3, с. 78].

Наступним дієвим засобом НЛП є лінгвістичне «якоріння», яке полягає у створенні стійкого асоціативного зв'язку між певним словом-символом та емоційним станом реципієнта. Рефреймінг, своєю чергою, дозволяє змінити контекст сприйняття події без зміни самої події, наприклад, заміна терміна «*економічна криза*» на «*період нових можливостей*» [4, с. 115]. Це є класичним прикладом евфемізації мовлення з метою маніпулятивного впливу на суспільну думку.

Аналіз англomовного рекламного дискурсу свідчить про активне використання «невизначених дієслів» та «номіналізацій». Оскільки номіналізації (слова типу *freedom, security, success*) є абстрактними, кожен реципієнт наповнює їх власним змістом, що створює ілюзію повної згоди між оратором і аудиторією [5; 6]. Це стає підґрунтям для формування лояльності та соціального переконання без реальної змістовної аргументації.

Маніпулятивний потенціал НЛП становить виклик для когнітивної безпеки індивіда. Соціальний вплив, що реалізується через приховане програмування, нівелює можливість раціонального вибору. Водночас вивчення цих технологій у межах лінгводидактики та дискурс-аналізу є необхідним для формування критичного мислення та здатності до деконструкції маніпулятивних повідомлень [1, с. 112].

Отже, нейролінгвістичне програмування в межах лінгвістичного іншомовного дискурсу постає не просто як психологічна техніка, а як складна лінгвотехнологія соціального управління. Основними інструментами впливу є пресупозиції, рефреймінг та специфічне використання модальності. Проведене дослідження доводить, що розуміння лінгвістичних механізмів НЛП дозволяє ідентифікувати спроби маніпуляції та забезпечує захист від небажаного сугестивного впливу в професійній та повсякденній комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дарчук Н. П. *Комп'ютерна лінгвістика: автоматичне опрацювання тексту : підручник*. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2024. 256 с.
2. Серажим К. С. *Дискурс як соціально-лінгвістичне явище, методологія, архітектоніка, варіативність*. Київ : Видавець Паливода А. В., 2010. 352 с.

3. Bandler R., Grinder J. *The Structure of Magic I: A Book About Language and Therapy*. Science and Behavior Books, 2024. 250 p.
4. Dilts R. *Sleight of Mouth: The Magic of Conversational Belief Change*. Meta Publications, 2025. 320 p.
5. Jurafsky D., Martin J. H. *Speech and Language Processing*. Stanford University, 2025. URL: <https://web.stanford.edu/~jurafsky/slp3/>
6. O'Connor J., Seymour J. *Introducing Neuro-Linguistic Programming: Psychological Skills for Understanding and Influencing People*. Thorsons, 2024. 280 p.